

U schizofrenie je klíčový první půlrok od objevení příznaků, naznačuje nová česká studie

2. 5. 2024, KLECANY – Nová studie vědců Centra výzkumu prvních epizod SMI v Národním ústavu duševního zdraví (NUDZ) naznačuje přelomové zjištění: první půlrok od prvních příznaků nemoci může sehrát naprosto zásadní roli při dalším rozvoji tohoto onemocnění. Díky včasnému nasazení léčby tak lze výrazně ovlivnit kvalitu celého následujícího života pacienta. Tato zjištění byla publikována v odborném žurnálu *Comprehensive Psychiatry*.

„Nejvýznamnějšími faktory, které určují úroveň fungování pacientů se schizofrenií, nejsou bludy a halucinace. Jsou jimi takzvané negativní příznaky. Jejich jádrem je motivační deficit, porucha vůle, pasivita, emoční oploštění a ochuzení vztahů. Tíže negativních příznaků určuje, na kolik bude jedinec se schizofrenií samostatně fungovat a zastávat role, které přináší život. Příčinou negativních příznaků jsou změny v mozku, které se rozvíjejí před nástupem vlastní nemoci, ale biologická podstata tohoto fenoménu není prozatím plně prozkoumána,“ vysvětluje Filip Španiel, vedoucí Centra výzkumu prvních epizod SMI v Národním ústavu duševního zdraví (NUDZ).

Negativní příznaky a neléčená psychóza

Výzkumníci z NUDZ v rámci studie ESO opakovaně vyšetřovali skupinu 80 pacientů s cílem zjistit z řady měřených parametrů ty, které předpovídají závažnost negativních příznaků pět let po vypuknutí nemoci. Jako zásadní parametr se jednoznačně ukázala délka neléčené psychózy (odborně DUP, z anglického Duration of untreated psychosis). Jedná se o období mezi prvními příznaky nemoci a zahájením léčby antipsychotiky.

„Vztah délky neléčené psychózy a negativních příznaků není nový, potvrdila ho řada předchozích výzkumů. Naše studie však umožnila díky detailním datům hlubší vhled do tohoto vztahu. Zásadní je z klinického hlediska velmi strmý vztah mezi délkou neléčené psychózy a dlouhodobými negativními příznaky, pokud je kratší než půl roku. Naše zjištění poukazuje na to, že během neléčené psychózy se v mozku patrně odvíjejí změny s trvalým dopadem do života nemocného, které antipsychotika dokáží v určitém časovém okně zastavit. Pokud je DUP delší než 6 měsíců, její prodloužení již nehraje žádnou zvláštní roli. Negativní příznaky jsou za touto hranicí již přibližně stejně závažné a nezáleží na tom, zda DUP trvá rok či dva,“ říká doktor Španiel.

Každý týden hraje roli

Výsledky byly překvapivé i pro samotné výzkumníky: pokud byla DUP u nemocných kratší než půl roku, každé prodloužení délky neléčené psychózy o pouhý jeden týden vedlo k měřitelnému zhoršení negativních příznaků po pěti letech od začátku nemoci. A s každým dalším týdnem prodloužení DUP se v tomto kritickém okně dále měřitelně zhoršovala závažnost negativních symptomů v dlouhodobém horizontu. Studie tedy naznačuje, že první měsíce od začátku onemocnění jsou kritické a v tomto okně lze včasnou léčbou předejít dlouhodobým důsledkům.

Schizofrenie svým dopadem do fungování jedince představuje jedno z nejzávažnějších duševních onemocnění. Typicky se poprvé projevuje v časně dospělosti a díky změnám v nervové soustavě, které probíhají v prvních letech, dochází u 60 % nemocných k trvalému podlomení funkční zdatnosti a k invaliditě. Touto nemocí na celém světě trpí více než 24 milionů lidí. V Národním ústavu duševního zdraví vznikla jedna z největších výzkumných databází na světě zaměřených na nejčasnější stadia schizofrenie. Studie ESO od první hospitalizace dlouhodobě sleduje a opakovaně vyšetřuje pacienty s touto diagnózou. Během pěti prvních let od začátku nemoci výzkumníci provádějí tři velmi důkladná vyšetření, která zahrnují magnetickou rezonanci, EEG, neuropsychologické vyšetření, celou řadu škál a odběr krve. Aby porozuměli příčinám nemoci, využívají neurovědci z NUDZ řady nejmodernějších metod, včetně pokročilých forem neurozobrazování a nejnovějších laboratorních technik.